

חלום בשבת קודש פרשת תרומה

"ידבנו לבו" - הגאון רבי שאול בראך, אב"ד קאשוי כתב: "אני בחלומי בליל שבת קודש תרומה, שנת עזר"ת. חלמתי, שמחזיקי תורה אפילו אם זה שהם שמחזיקים אותנו אינו לומד כראוי, מכל מקום שכרם לא יקופח, שכוונתם רק להחזיק התורה".

חת"ס וכת"ס - תורה והחזקת תורה - ארון, שולחן ומנורה
שאל החת"ס, מדוע הקדימה התורה את עשיית השולחן לעשיית המנורה.

ותירץ, משום שהשולחן כנגד העשירות והמנורה כנגד החכמה, הקדימה התורה את העשירים, שמחזיקים את תלמידי החכמים בממונם. (כמו שהקדים משה את ברכת זבולון לברכת יששכר).

תמה הכת"ס, אם כך, מדוע הקדימה התורה את הארון לפני השולחן, הלא גם הארון הוא כנגד התורה!?

ותירץ, שישנם שני סוגי תלמידי חכמים. יש שאינם זקוקים כלל שיחזיקו אותם, אדרבה, כל העולם מתקיים בזכותם. אך ישנם תלמידי חכמים בדרגה נמוכה יותר, שהם צריכים שיפרנסום.

עתה הכל מובן, הארון שהיה בקודש הקדשים, מרמז על תלמידי חכמים כרבי חנינא בן דוסא, שהוא קודש קדשים ואינו נהנה מהעולם, די לו בקב חרובים, הוא המחזיק את "הזבולונים", לכן עשיית הארון קודמת לעשיית שולחן ומנורה. אבל המנורה מרמזת על תלמידי חכמים שאינם בדרגה הזו, שצריכים שיתמכו בהם, לכן עשיית השולחן קודמת לעשיית המנורה. (כ"ה ל"א)

השבוע חל יום הזכרון לגאון ישראל מופלא בחוכמתו רבי אליהו דוד רבינוביץ תאומים, רבה של פוניבז, מיר וירושלים, ג' אדר תרס"ה

"ביום שישי ערב שבת קודש פרשת תרומה, העיר לי הרב נפתלי הרץ זלמן'ס נרו יאיר על מה שראה אותי לובש טלית של יום חול שאינה מהודרת ובשבת טלית מהודרת, שלכאורה, מאחר שחז"ל דרשו 'זה א-לי ואנוהו' בטלית יפה, הרי זה עדיף מכבוד שבת. ואף שיש דין של כבוד השבת ושינוי בגדים, אפשר לומר שיש להזר רק בבגד שלובשים כל היום, אך בטלית שלובשים רק בתפילה יש לומר שעדיף יותר שימוש לכל ששת ימות החול מאשר שבת לבדה - ויפה אמר!

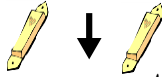

והרב ר' זליג אסטרינסקי פקפק לומר שאין הכוונה על טלית, אלא יש להזר רק בציצית, שהיא עיקר המצווה. אך הראתיו את לשון רש"י (ב"ק טו) שכתב: "בטלית נאה וציצית נאה".

ועוד העיר, שטלית הינה רק הכשר מצוה ולא גוף המצוה, דאם לא כן נאמר שצריך גם בית נאה בשביל המזוזה שבו... כי מה בין בית וטלית, שניהם אינם רק הכשר למצוה שלהם.

והשבתי לו: אמת הדברים שהם שווים, אך מכל מקום הטלית ניכר למצוותו יותר מהבית שהוא לדירתו. ובוודאי כיום שאנו לובשים גם טלית קטן לשם מצות ציצית. ועוד, המזוזה אינה ניכרת בבית כמו שניכרת הציצית בטלית.

אחר זמן מצאתי בליקוטים שלי, להשערתי הוא משנת תרמ"ה. **ורשמתי כך: מספקא לי אם יש לו טלית ישנה וקרועה, וקנה חדשה. האם יחליפנה בשבת לטלית טובה, משום כבוד שבת. או משום מצות 'זה קלי ואנוהו' ילבש המהודרת אף בחול, ואין אומרים לאדם חטא בחול כדי לזכות לשבת".** (עובר אורח" סי' ר"א)

מזוזה בדרך... בנסיעותי לקחתי עמי מזוזות וגם מסמרים קטנים ולפעמים גם כעין פטיש, לקבוע במלון ובאכסניות בדרך, שחסרים להם מזוזות, ותודה לה' קבעתי רבות, וכמה פעמים שלא שילמו לי כלל - ואני מחלתי להם בלב שלם. ("נפש דוד" י"ז)

"כל איש אשר ידבנו לבו..." (כ"ה ב)

כתב הגאון האדר"ת: הרב שלמה שמוקלר, משגיח בישיבה הקדושה פה במיר, שאלני בדבר מה שנוהגים השד"רים וכל גבאי הצדקה שרושמים על נתינת הנדיבים יותר ממה שנותנים, ורואים המועינים כמה הנדיבים הקודמים נתנו 'ודנים אלו מאלו', שמא יש בזה משום גזל?

ואמר לי ששאל זאת את הגאון רבי חיים לייב רוטנברג, רבה של סטוויסק, ואת הגאון רבי אליעזר שמחה רבינוביץ, ושניהם השיבו לו שאין בזה משום חשש גזל. אך רבי אליעזר שמחה אמר שלא ראוי לעשות כן.

והשבתי גם כן כדבריהם, שיש חשש גניבת דעת בזה שהתורם נותן על סמך שכך נתן הקודם, אף שהוא הטעה את עצמו.

ואינני חושש משום איסור גזל, כי אמרתי שבוודאי בדיעבד גם הנותן שמח ונתרצה בלבו, וכפי אשר באמת ידענו על אותם האנשים האלה אשר יכולים לתת יותר ואינם נותנים. ולמעשה צריך עיון, אולם כבר כולם נוהגים כן מאז ובכל מקום. (עובר אורח"')

מתוך צוואתו המופלאה של האדר"ת, בעלת תשעים סעיפים!

"קונטרס נפש דוד" כולל הנהגות בתורה ומעשים טובים... ואם כי אין לאדם להתפאר במעשיו הטובים, וחלילה לא עלה על דעתו להתיהר ולהתפאר ולהתגדר בהם לפני זולתו, רק לפני בני ויוצאי חלצו הוא שאני כותב, למען ידעו לדורותם איך שהתנהגתי, וינהגו גם המה כן, ויהיה לי לזכות בעולם העליון לנשמת העלובה!"

את הרשעים פושעי ישראל, החוטאים ומחטיאים, המלגלים על דברי חז"ל שנאתי תכלית שנאה, אותם ואת כל אשר להם ואת ההולכים בדרכיהם. לא אוכל להסתכל ממש בפניהם, כבכל דבר נמאס, משוקץ ומתועב. (י')

בתפילה בציבור נזהרתי הרבה, וכמה פעמים היו לי יגיעות רבות ועמל רב עד שקיבצתי עשרה, ומעודי נדמה לי באם אתפלל לעצמי כאילו לא התפללתי כלל...

הרבה עמלתי במצות תפילין, שיהיה ה' של ראש' במקומו. דרשתי על זה הרבה, וגם כתבתי פתקאות להדביקם בבתי מדרשות ובתי כנסיות. (ט')

גם סידורים קטנים וקונטרסי 'תפילת הדרך' לעורר לנוסעים להתפלל. וכדי שלא ימתניו זה על זה בדרכם ולא ירצו לומר, על כן היו לי אחדים לתת לכולם יחד. (בט"ו)

היו לי איתי גפרורים וגם קופסת טבק לתת לכל דורש, ודבר גדול הוא לקיים מצות עשה של חסד בממון בדבר קל כזה. (כ"א)

כל בגד חדש לא לבשתיו בחול בפעם הראשונה רק בשבת. (כ"ב)

ברחתי מן הכבוד והשררות ככל האפשר, ולכן לא חפצתי ולא נתרצתי ליסע לעיירות שביקשוני לתווך אצלם ולשבת בדין בדבר הסכסוכים שלהם, ואף כי הפצירוני בתור רב המחוז, לא נענית להם, ולא השגחתי על הרווח שיכלתי להרוויח מזה, ואמרת לא הן ולא שכרן. זולת בדבר שהיה נוגע לכבוד הרב, בזה לא חשכתי כל עמל, ועמדתי בפרץ למען כבוד התורה... (כ"ג)

מאד הייתי נזהר בעניית אמן עוד מילדותי, ואני אוהב ורץ בחיבה למצוה זו, עד שהיא כמעט כטבע לי, שהורגלתי לשמוע ברכות השחר מכמה אנשים, וממני ילמדו כל הרואה אותי לעשות כן לחבב עניית אמן, אשר בתחילה היו מזלזלים ולא החשיבו מצוה זאת לכולם... ובדבר קל יוכל כל אחד לקנות לו עולם הבא, לקיים מצוות למאות בכל יום בנקל ובלי לאות. (כ"ד)

בעקבות השלג והקור! אלפים...

מה ארע ביום שישי, ה' אדר א', שנת תט"ו

ר' יעקב כץ היה סוחר עורות, עובר בין הכפרים וקונה עורות מהכפריים והציידיים הגויים. ביום שישי, ה' אדר א', היו הוא ומשרתו שהיה נער צעיר בעיר לאב. אכלו פת שחרית ויצאו חזרה לעירם ניקלשבורג, מרחק שתי פרסאות. בדרכם עברו דרך חצר אחת וקנו מבעל מקנה צאן שני עורות של שועלים.

לאחר זמן הגיעו לכפר קטן, שם נחו, אכלו מעט, ויצאו לדרכם. באותו זמן הרוח עדיין לא היתה חזקה. עד שהגיעו לכפר, מרחק שעה וחצי הליכה מניקלשבורג, או אז התחזקה הרוח: "הולך וסוער, משפיל עד לארץ". היה זה שעה לאחר חצות היום.

כאשר ראה אותם נפח גוי, מכירו של ר' יעקב, אמר לו: "יעקב, בא אל ביתי ויחם לך". הם נכנסו והתחממו מעט. הנפח ביקשם להשאר בביתו בשבת עד שוך הסערה. אך הנער אמר בשחוק: "אני רוצה לאכול מן העיגול-הקוגל שאופים לכבוד שבת".

הם נחו כרבע שעה ובאותו הזמן הסערה התגברה יותר ויותר. שוב ניסה הנפח לשכנעם שישארו בביתו, והזהיר אותם כי זו סכנת נפשות לצאת החוצה, יש רוח חזקה, שלג וכפור!

אך ר' יעקב אמר לנפח: "אינני רוצה להשאר פה, אני רוצה להיות בשבת בביתי עם אשתי וילדי. ואני בכוחי ללכת, אבל אתה" פנה למשרתו "אתה לא חזק כמוני, תשאר כאן".

הנער התעקש ואמר: "איני רוצה להשאר כאן לבדי, באשר תלך אלך". אמר ר' יעקב: "אם כך חייב אתה להתחזק". הלביש את הנער בכובע ובכפפות של הגוי ויצאו לדרכם.

הסערה הפכה לסופה... הם התקדמו בקושי רב כשהרוח מכה בהם. שלג כבד ירד וכיסה את הדרך והם חששו שאיבדו את דרכם. כשראו 'עמוד אדום' ולאחר זמן 'עמוד לבן' שמח ר' יעקב ועודד את הנער: "ראה, אנחנו בדרך הנכונה".

כך הלכו באיטיות, עד שהגיעו לגשר צר שהיה מעל עמק. שלג עמוק כיסה את הכל. ר' יעקב הזהיר את הנער שילך אחריו בזירות, כדי שלא יפול חלילה. הוא גישש במקלו לכוון הליכתו והנער הולך אחריו. בשל חולשתו, הנער מעד והתגלגל לעמק. ר' יעקב ירד, טרח והעלהו. הנער התקרב מהנפילה בשלג ור' יעקב נתן לו את הכפפות שלו כדי שיתחמם, אך לא הועיל לו.

מאז נחלש הנער יותר ויותר, והחל הולך ונופל, הולך וזוחל. ר' יעקב, שהיה בעצמו על סף אפיסת כוחות, סייע לו והחזיקו, גרר אותו והגן עליו מהרוח. גם ניסה לרומם את רוחו באומרו: "ראה, אנחנו קרובים לעיר, הנה מבצר העיר".

כך עשה עד שהיו במרחק כחצי שעת הליכה מהעיר. כאן קרס הנער לחלוטין, והתחנן לר' יעקב שירוץ לעיר ויזעיק עזרה.

ובכן ר' יעקב הלך במרוצה והרוח הולך וסוער, וגם הוא נחלש, כמעט שפרחה נשמתו ולא היה בו כח לעמוד, בקושי רב הצליח להגיע לעיר כשהוא כולו קפוא, ונקש על בית נוצרי. הם הושיבוהו ליד התנור, השקוהו חומץ והחיו את נפשו. סיפר מיהו ומה ארע למשרתו ואמר שהוא ירא שימות.

מיד רץ הערל לרחוב היהודים. חיש מהר הגיעה אשתו של ר' יעקב עם עוד כמה יהודים. ר' יעקב סיפר להם על הנער, ואמר שהשאיר אותו ליד ההר הראשון הסמוך לעיר. הם רצו מהר לחפש את הנער, וכל כך היו נחפזים שלא שאלו במדויק איה מקומו, הם סברו שימצאוהו על אם הדרך, ולא מצאוהו.

חזרו העירה, היה זה בין השמשות, לקחו עגלה וסוסים ויצאו. "והיה הרוח סוער ומסמא את עיניהם, והשלג היה עוקץ אותם כמחט בבשר החי, ונעשה חושך ואפילה ולא מצאוהו".

למחרת, בשבת בבוקר יצאו שוב לחפשו, ומצאוהו מוטל מת שש אמות מהדרך הראשית!

ר' יעקב בא לפני רבה של ניקלשבורג, ה"צמח צדק", ובבכי מר שאל, אם יש לו חלילה פשיעה במיתת הנער, ואם צריך תשובה.

השיב ה"צמח צדק": אף שידועים דברי הגמ' שאדם יכול להזהר מצינים ופחים, ואם כך היה ר' יעקב אשם, שהוליכו בדרך שלא יכל לשמור עצמו. אך בכל זאת איני יודע דבר ברור במה לחייבו: א. הם היו לבושים כראוי לימי החורף. ב. קודם שיצאו הם אכלו פת שחרית, המצילה מן הצינה, אם כך במה שהלך ביום ההוא לא פשע. ואחרי כן, כשהרוח התחזקה והחלה סערה היה אנוס, ואפילו היו לו עשרה מלבושים לא היו מועילים לו.

ואין לומר שלכתחילה היה צריך לשים על לבו שמא תהיה סערה, הרי אין לדבר סוף, שאם כן לא יוכל אדם לצאת לעולם מפתח ביתו בחורף, שמא יתגברו הקור והרוח ויגיע לידי סכנה. ואף שאנו פוסקים אדם מועד לעולם, מכל מקום ברוח כזו שאינה מצויה נקרא אנוס, והוי בידי שמים.

וכשבאו לכפר, מה יכול היה לעשות, הרי הוא הציע לנער להשאר אצל מכירו הנפח. ומה שהנער התעקש לבוא עמו, סמך על זה שהנער בר דעת ויודע אם בכוחו לעשות את הדרך.

וזה שהשאירו באמצע הדרך, הרי למעשה חיי קודמים, גם הוא היה בסכנה. ואם היה נשאר איתו שניהם היו מתים. ובוודאי שהלך ברשותו, וכונתו היתה למהר ולהצילו אין עליו חטא.

אלא שמכל מקום כיון שכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא, יש לתת בו קצת אשמה - כי לא נהג כהוגן ופשע בזה שלא נשאר עמו אצל הנפח. הרי הוא ראה שבחוף משתוללת סערה, ולא היה לו לומר לנער להשאר לבדו אצל נפח גוי, שהגויים חשודים על שפיכות דמים ושאר דברים.

ועוד, מכיון שהנער הוא משרתו ובשליחותו נהרג, כתב מהר"י וויל שנחשב שעל ידו נהרג, כדוד המלך (סנהדרין צה. וכו' בפוסקים). ואע"פ שיש לי גמגום על פסק זה, כי כל פועל ושכיר מדעתו מוסר את נפשו בשביל שכרו, וודאי שאין בעל הבית השוכרו נקרא הגורם, מ"מ למעשה אין לזוז מדברי הפוסקים וצריך כפרה. לכן, מכיון שר' יעקב בא להצדיק על עצמו את הדין ולבו הומה, תיקנתי לו דרך תשובה! (שו"ת "צמח צדק" צ"ג וקיצרתי עיי"ש באריכות)